

SÍNDIC EL DEFENSOR DE LES PERSONES	Procediment:	4397
	Serietat:	
	Data:	28 ABR. 2008

COPIA

El sotassignat JORDI CABEZAS-SALMERÓN provisto de D.N.I. 37.715.802-B, membre de l'OBSERVATORI DEL SISTEMA PENAL I ELS DRETS HUMANS (OSPDH) -Grup de Recerca Consolidat GSR2005-, i coordinador de la seva àrea "Sistema Penal, Joves i Menors", amb domicili, a efectes de notificacions, a (08034) Barcelona, Facultat de Dret, Av. Diagonal 684 (Aula 23, Desp 1).

EXPOS

PRIMER.- Que L'Observatori va rebre a l'abril de 2008, una sol·licitud per part d'un grup de Tècnics del medi Obert de la "Direcció General d'execució Penal a la Comunitat i de Justícia Juvenil del Departament de Justícia de la Generalitat de Catalunya", en què es convidava a l'OSPDH, a opinar respecte al denominat Protocol d'avaluació del risc de reincidència de conductes violentes en joves (SAVRY) (Structured Assessment for Violence Risk in Youth), ja que els mateixos Tècnics consideren que algunes de les preguntes plasmades en els qüestionaris que es passaran als menors, resulten lesives als drets fonamentals dels menors.

SEGON.- Donat que un dels objectius de l'Observatori, és investigar el tipus de tractament que el sistema penal i les seves agències d'aplicació -la policia, la magistratura i la presó- ofereixen a uns determinats problemes socials i que en especial l'àrea de menors -com a grup multidisciplinari integrat- té com a objectius promoure l'anàlisi i el desenvolupament de propostes referides als diferents àmbits de la Justícia Juvenil i del Menor a Catalunya, així com contribuir en la millora del tractament que actualment es dona en matèria de Justícia Juvenil i del Menor, principalment a través de la discussió dels criteris judicials i policials establerts, a les mesures aplicades, a les intervencions realitzades i a les evolucions legislatives, considerem que s'ajusta a la nostra funció l'estudi del citat Protocol i l'emissió d'un dictamen al respecte.

TERCER.- Que per tot l'anterior, l'Observatori ha emès l'indicat dictamen, del qual es desprèn la vulneració de determinats drets dels menors, el que posem en coneixement d'aquesta institució, donat que ella té com a missió la defensa dels drets fonamentals i les llibertats públiques dels ciutadans

Per tot això,

DEMANO

Que s'accepti a tràmit aquest escrit i el dictamen adjunt, i es procedeixi al seu estudi efectuant-se, si s'escau, les recomanacions oportunes dirigides a evitar les vulneracions de drets explicitades en el document adjunt.

Barcelona, 28 d'abril de 2008

SIGNATURA,

IL·LUSTRE SENYOR SÍNDIC DE GREUGES DE CATALUNYA
Josep Anselm Clavé 31- 08002 BARCELONA

El sotassignat JORDI CABEZAS SALMERÓN provisto de D.N.I. 37.715.802-B, membre de l'OBSERVATORI DEL SISTEMA PENAL I ELS DRETS HUMANS (OSPDH) -Grup de Recerca Consolidat GSR2005-, i coordinador de la seva àrea "Sistema Penal, Joves i Menors", amb domicili, a efectes de notificacions, a (08034) Barcelona, Facultat de Dret, Av. Diagonal 684 (Aula 23, Desp 1).

EXPOSO

PRIMER.- Que L'Observatori va rebre a l'abril de 2008, una sol·licitud per part d'un grup de Tècnics del medi Obert de la "Direcció General d'execució Penal a la Comunitat i de Justícia Juvenil del Departament de Justícia de la Generalitat de Catalunya", en què es convida a l'OSPDH, a opinar respecte al denominat Protocol d'avaluació del risc de reincidència de conductes violentes en joves (SAVRY) (Structured Assessment for Violence Risk in Youth), ja que els mateixos Tècnics consideren que algunes de les preguntes plasmades en els qüestionaris que es passaran als menors, resulten lesives als drets fonamentals dels menors.

SEGON.- Donat que un dels objectius de l'Observatori, és investigar el tipus de tractament que el sistema penal i les seves agències d'aplicació -la policia, la magistratura i la presó- ofereixen a uns determinats problemes socials i que en especial l'àrea de menors -com a grup multidisciplinar integrat- té com a objectius promoure l'anàlisi i el desenvolupament de propostes referides als diferents àmbits de la Justícia Juvenil i del Menor a Catalunya, així com contribuir en la millora del tractament que actualment es dona en matèria de Justícia Juvenil i del Menor, principalment a través de la discussió dels criteris judicials i policials establerts, a les mesures aplicades, a les intervencions realitzades i a les evolucions legislatives, considerem que s'ajusta a la nostra funció l'estudi del citat Protocol i l'emissió d'un dictamen al respecte.

TERCER.- Que per tot l'anterior, l'Observatori ha emès l'indicat dictamen, del qual es desprèn la vulneració de determinats drets dels menors, el que posem en coneixement d'aquesta institució, donat que ella té com a missió la defensa dels drets fonamentals i les llibertats públiques dels ciutadans

Per tot això,

DEMANO

Que s'accepti a tràmit aquest escrit i el dictamen adjunt, i es procedeixi al seu estudi efectuant-se, si s'escau, les recomanacions oportunes dirigides a evitar les vulneracions de drets explicitades en el document adjunt.

Barcelona, 28 d'abril de 2008

SIGNATURA,

IL-LUSTRE SENYOR SÍNDIC DE GREUGES DE CATALUNYA
Josep Anselm Clavé 31- 08002 BARCELONA

Dictamen

Sobre el Protocol d'avaluació del risc de reincidència de les
conductes violentes en joves.

-SAVRY-

(Structured Assessment for Violence Risk in Youth)

Observatori del Sistema Penal i els Drets Humans

Àrea de Sistema Penal, joves i menors

Jordi Cabezas Salmerón

Abril 2008.

L'Observatori va rebre a l'abril de 2008, una carta¹ d'un grup de Tècnics del medi Obert de la "Direcció General d'execució Penal a la Comunitat i de Justícia Juvenil del Departament de Justícia de la Generalitat de Catalunya", en què es convida a l'Observatori, a opinar respecte al denominat Protocol d'avaluació del risc de reincidència de conductes violentes en joves (SAVRY) (Structured Assessment for Violence Risk in Youth).

En aquest Protocol se'ls ha imposat recentment como a eina principal una nova metodologia per al desenvolupament de la seva funció.

Tal funció consisteix a executar mesures judicials imposades després del pertinent procés a menors infractors, sent la més habitual la de llibertat vigilada, consistent en un seguiment del menor durant un determinat període de temps, exercint una doble acció, la d'ajudar i controlar, tot això fonamentalment a través d'un vincle creat entre el professional i el jove infractor.

Actualment, aquest protocol únicament afecta a aquells menors als quals se'ls ha imposat una mesura d'internament o de llibertat vigilada, tant de manera cautelar com ferma, però en un futur anirà afectant a tots els menors per a qui la Fiscalia sol·liciti un informe d'assessorament, als efectes d'iniciar el procediment judicial i això al marge de la mesura a imposar.

En l'esmentada carta, l'Observatori del Sistema Penal i dels Drets Humans, OSPDH, ha sigut convidat a opinar, ja que els mateixos Tècnics consideren que algunes de les preguntes plasmades en els qüestionaris que es passaran als menors, amb les respostes de les quals s'alimentarà el procés que ha d'establir el risc de reincidència, resulten lesives als drets fonamentals dels menors.

En la mesura que un dels objectius de l'Observatori, és investigar el tipus de tractament que el sistema penal i les seves agències d'aplicació (la policia, la magistratura i la presó) ofereixen a uns determinats problemes socials, considerem que s'ajusta a la nostra funció l'estudi del citat Protocol i l'emissió de la nostra opinió al respecte.

---

¹

A la qual s'adjuntava un escrit remès al Síndic de Greuges sobre la qüestió proposta

Per tot això, i després d'analitzar les preguntes del qüestionari abans esmentat, considerem que:

- a) un elevat nombre de les preguntes que consten al qüestionari vulneren/violenten drets del menor, tals com el dret a la intimitat personal i familiar, el dret a no declarar en contra de si mateix, etc. tal i com s'especificarà al concloure el present informe.
- b) Aquesta classe de preguntes, resulten del tot censurables, si el menor es troba en fase de presumpció d'innocència (instrucció de l'expedient amb o sense mesures cautelars), fase en la qual ignorem quin risc de reiteració de fets il·lícits s'avalua, quan ni se n'ha acreditat el primer.
- c) Altres preguntes són pròpies dels antics criteris de perillositat/dret penal d'autor, afortunadament superats. (per exemple alguna vegada has comès delictes i no t'han descobert? de quin tipus? quantes vegades?)
- d) S'avalua com a positiu el pensament acritic i submís.
- e) Es penalitza el dissentiment, per sistema. Es consideren factors de risc, per exemple, no fer els deures escolars o avorrir-se a classe.
- f) Altres preguntes i les seves respostes poden fomentar la discriminació o deixen entreveure una valoració negativa, sense més, en funció de l'entorn social i barri, quan aquests s'allunyen del model.
- g) Algunes preguntes, que resulten ja desmesurades, tals com les relatives al pas per la presó dels seus familiars directes, són a més difuses i poc significatives ja que algú ha pogut estar a la presó, en qualitat de preventiu, i resultar després absolt. I recordem que en aquests casos, i en base al dret constitucional a la presumpció d'innocència, això constituiria un supòsit de presó injusta, que no pot tenir la mateixa valoració que la presó fruit de la condemna. A més no es tracta ni tan sols d'antecedents penals -que s'anul·len- sinó d'haver complert condemna, oblidant que aquesta persona i a efectes de valoració, ha complert ja, i més que altres, que sent autores de delictes, ni tan sols han sigut detingudes per falta de dades (xifra negra)

Per altra banda,

- a) no s'observa pràcticament cap pregunta que pretengui remarcar quelcom de positiu, que encara que s'intenti determinar el risc, comportaria un component

minimitzador d'aquest. Per exemple, rera aquesta acció, entens que l'altra persona podia sentir-se malament o lamentar-se?

- b) Es plantegen preguntes excessives, com les referents a intents de suïcidi, etc. que aporten poc, no existeixen preguntes referents a respostes (no es pregunta el perquè s'ha contestat de tal manera a les qüestions, el que podria canviar la valoració de la resposta).
- c) Algunes informacions i les seves posteriors utilitzacions poden indisposar als professionals amb els menors i trencar la confiança basada en un gran nivell de sigil professional, quan no en el secret professional. Per exemple, les preguntes relatives a la intimitat personal o familiar, tal com si els seus pares han estat a presó.
- d) Es treballa amb estereotips, -hàbits tòxics, etc. i sembla abonar-se un quasi determinisme sociocultural/econòmic i es discrimina per aquests motius, oblidant que aquest quasi determinisme és contrari a un model de responsabilitat.

En tot cas i en la mesura que algunes preguntes vulneren el dret a la intimitat -dret certament més flexible que altres- del menor, inclús de la seva família, ha de prevaler el principi de proporcionalitat.

Això vetaria ja aquesta tècnica en menors implicats en infraccions no greus.

S'haurien de ponderar els interessos en joc, doncs en un Estat de Dret, les llibertats no poden restringir-se sense més, i apostar, com es ve realitzant, per sacrificar-les fàcilment en pro de la denominada seguretat.

Tanmateix, algunes de les preguntes referents al comportament en el delictes actual i la seva percepció², haurien d'efectuar-se després d'una lectura dels drets, que consten a l'article 520 LECr, (tals com el de no contestar o el de no confessar-se culpable) i dels quals ha d'informar-se a tots els detinguts o als merament imputats, si les interrogacions es realitzen quan encara es troba plenament vigent la presumpció d'innocència, com és en la fase d'instrucció -inclosa la mesura cautelar- a més de celebrar aquesta activitat en presència de l'advocat defensor³.

---

² Tals com les plantejades respecte a *què va sentir el menor en cometre el fet* (donant per fet que el va cometre, i això sense trobar-nos en fase de conciliació o reparació).

³ La possibilitat que les respostes contràries als interessos processals del menor a l'espera de judici, puguin transcendir a altres operadors, exigeixen tal mesura de garantia.

En tot cas aquestes preguntes responen a la no consideració de la innocència del menor, pel que vulneren el dret constitucional a tal presumpció. Pel supòsit que les preguntes es plantegin després de sentència ferma, el silenci podria ser el recomanable, i per això hauria d'intervenir el defensor -per no dificultar possibles recursos de revisió futurs. En relació amb les preguntes sobre comportaments delictius anteriors⁴, convindrà també l'assessorament lletrat, perquè determinades declaracions podrien donar lloc a l'inici de procediments d'ofici -no pot oblidar-se que la Fiscalia accedeix a aquestes dades- per suposats delictes no descoberts en el seu dia ni prescrits.

Per altra banda, en relació amb les preguntes referides a l'entorn, es corre el risc de crear major estigmatització i el sentiment de vergonya, reconeixent pràcticament la marginalitat.

Tant la Declaració Universal de Drets Humans, quan recomana la mínima ingerència en la intimitat, com les directrius de les Nacions Unides per a la prevenció de la delinqüència juvenil (Directrius de RIAD) quan estimulen a evitar al màxim l'estigmatització i entendre que la joventut és una etapa inestable en si mateixa -en què, per tant, els pronòstics són difícils/incerts-, i com les Regles mínimes de les Nacions Unides per l'Administració de la Justícia de menors (Regles de Beijing) quan mantenen que el perfeccionament dels mètodes, enfocaments i actituds, no s'entén que passi, ara, necessàriament per sistemes estereotipats de valoració de riscos com el que ens ocupa, abonen la crítica a l'instrument que sotmetem a anàlisi.

Cert és que les pròpies "Regles Beijing", preveuen informes sobre investigacions socials, Així:

Per a facilitar l'adopció d'una decisió justa per part de l'autoritat competent, i a menys que es tracti de delictes lleus, abans que aquesta autoritat dicti una resolució definitiva, s'efectuarà una investigació completa sobre el medi social i les condicions en què es desenvolupa la vida del menor i sobre les circumstàncies en què s'hagués comès el delicte.

---

⁴ Algun cop has comès delictes i no t'han descobert?

Els informes preparats sobre la base d'investigacions de caràcter social (informes socials o informes previs a la sentència) constitueixen una ajuda indispensable en la majoria dels processos iniciats a menors delinqüents.

L'autoritat competent ha d'estar informada dels antecedents socials i familiars del menor, la seva trajectòria escolar, les seves experiències educatives etc... Amb aquesta finalitat, en alguns àmbits judicials es recorre a serveis socials especials o al personal especialitzat que depèn dels Tribunals o de les Juntes.

Altres classes de personal, com els agents de llibertat vigilada, poden desenvolupar les mateixes funcions. Així la regla exigeix que hagi serveis socials adequats que preparin informes especialitzats basats en investigacions de caràcter social.

Tot i així, la qüestió que aquí es debat no és tant la necessitat d'aquest tipus d'informació, sinó la manera d'obtenir-la i tenir-la al seu abast, i comprovar si amb això es vulneren drets, de manera inadmissible o simplement desproporcionada al benefici aconseguit, el que resultaria rebutjable i això perquè en un Estat de Dret, no tot és vàlid en la persecució del delictes, ni en la seva prevenció i molt menys en avaluacions de possibles riscos. En tot cas, el propi art. 48 de la Llei del menor (LORPM) estableix que aquests informes i dades han de complir amb els requisits de la Llei de Protecció de dades, per la qual cosa aquestes bases de dades no poden ser ignorades ni pel menor ni per les seves famílies, que tenen dret d'accés, rectificació, etc... amb la qual cosa les mateixes podrien acabar buides de contingut.

Per tot l'anterior, entenem qüestionable i lesiu per als drets del menor l'instrument de referència, real i potencialment **vulnerador del dret a la intimitat personal i familiar (art.18.1 CE) del dret a un procés amb totes les garanties, a ésser assistit per advocat, i dels drets a no declarar contra si mateix, a no confessar-se culpable i a la presumpció d'innocència (tots ells explicitats en l'article 24.2 CE).**

Entenem que aquesta nova metodologia i la seva principal eina (SAVRY), compleix amb l'estratègia criminològica imperant en l'actual ambient neoliberal (satisfer el sentiment retributiu, confinament del perill i tractament del risc).

S'integra en un discurs reaccionari, propagador d'una cultura defensiva, promotora de la por que és assumida per una societat cada vegada més vulnerable per la instal·lació del pensament únic i la desorientació dels seus membres.

Ens trobem davant d'una importació ideològica externa (nord-americana com es desprèn de les pròpies sigles de l'eina), aliena a la nostra tradició i encaminada a reafirmar un determinat ordre social –que beneficia a uns pocs- a través d'instruments punitius (dret penal de l'enemic, d'excepció, gestió punitiva dels riscos...).

En conseqüència, el citat protocol i l'instrument SAVRY, resulten en la nostra opinió, contraris a les garanties vigents en un Estat de Dret, i per tant impròpies del mateix.

Jordi Cabezas Salmerón
Coordinador de l'Àrea de Sistema penal, joves i menors

OSPDH
Universitat de Barcelona
Facultat de Dret
Avinguda Diagonal 684
Despatx n. 1, Aula 23
08034 Barcelona
Tel. 934039672
Fax. 934021067
observsp@ub.edu

SÍNDIC

EL DEFENSOR
DE LES
PERSONES

SÍNDIC
EL DEFENSOR
DE LES
PERSONES

Entrada:
Serena: 11948
Data:
8 - MAIG 2008

Síndic de Greuges
de Catalunya

Sr. Jordi Cabezas Salmeron
Observatori del Sistema Penal i els Drets Humans
Aula 23, Desp. 1
Facultat de Dret
Av. Diagonal, 684
08034 Barcelona

Núm. - 1357/2008
ju/ra

Senyor,

Amb relació amb el dictamen que m'heu tramès, referent a l'aplicació del protocol SAVRY, que he incorporat a l'expedient amb el número que es detalla en l'encapçalament, us informo que he sol·licitat informació al Departament de Justícia.

Tan bon punt rebí la informació d'aquestes administracions continuaré amb l'estudi del vostre cas i us mantindré puntualment informat de les resolucions i els suggeriments que se n'adoptin.

Us agraeixo, per endavant, la confiança dipositada en aquesta institució.

Cordialment,

Rafael Ribó
Síndic

Barcelona, 8 de maig de 2008

Síndic de Greuges de Catalunya
Josep Anselm Clavé, 31
08002 Barcelona
Tel 933 018 075 Fax 933 013 187
sindic@sindic.cat
www.sindic.cat

ILUSTRE SR.

Nombre y apellidos de los alegantes de la queja -si es abogado: indicarlo y manifestar en representación de quién se actúa-, provisto del D.N.I. núm. xxxxxxxx, y con domicilio en xxxxxxxxxxx C/ xxxxxxxx

COMPAREZCO Y DIGO:

Que en la medida en que la Institución a su cargo tiene por misión la de defender los derechos fundamentales y las libertades públicas de los ciudadanos, en base a la previsión al efecto del Estatuto de Autonomía de Cataluña, y que por ello, y a la luz del art. 1 de la Ley 14/1984 de 20 de Marzo del “Sindic de Greuges” con tal fin supervisa la actuación de la Administración pública de la Generalitat y de las autoridades y el personal que de ellas dependen, y creyendo hallarnos ante unos hechos que bien pudieran resultar atentatorios a determinados derechos constitucionales, por el presente escrito de queja contra .....pasamos, a exponerlos, respetuosamente, a través de las siguientes

ALEGACIONES

PRIMERA Que los abajo firmantes forman parte del colectivo de .... Dependiente de ..... cuya función esencial consiste en.....

SEGUNDA Que recientemente el Departamento de les ha impuesto un método de trabajo para que en su actividad profesional procedan a evaluar.....

TERCERA Que dicho método se apoya en la elaboración de un índice de ... resultante de la valoración de determinados ítems detectados a través de un formulario de preguntas.....

En la medida en que tales formularios son exclusivamente de uso interno....., rogamos al Sindic tenga a bien oficiar al Departamento de ..... para que le remitan ejemplares del mismo, a los efectos de poder evaluar lo que a continuación indicamos.

CUARTA Que algunas de tales preguntas del estilo de “.....” las entendemos honestamente atentatorias de derechos, etc. como pasamos a exponer con mayor detalle. *Además aquí podeis ubicar la esencia de la disconfomidad que planteabais en el escrito y mi documento adjunto, del que podeis prescindir del PREVIO y resumir el resto – SAVRY-, a vuestra manera.*

QUINTO Que por ello, en fecha xx/xx/xx dirigimos escrito –que se adjunta por copia- en el que solicitábamos.....

SEXTO Que la respuesta recibida fue la de....., ante lo cual decidimos continuar nuestra actividad profesional sin perjuicio de cursar la presente queja, dado que nuestro intento de conversar al respecto con el Departamento resultó inútil y porque, en todo caso, nuestro sentido de responsabilidad nos obliga a no dejar pasar este asunto, que consideramos grave, tanto por la vulneración de derechos -que entendemos se produce-

como por la afectación negativa que estos métodos, pueden producir en la confianza menor-educador, lo que revertira necesariamente en una mayor dificultad en la tarea educativa, ...y

ETC.

En su virtud,

SOLICITO

Sea aceptada a tramite la presente queja con su documento adjunto, y tras recabar la documentación antes citada y proceder a su estudio, se efectúen –en su caso– las recomendaciones oportunas encaminadas a evitar las lesiones a derechos que, según las alegaciones precedentes, entendemos concurren actualmente.

En Barcelona a xx de xxxxx de 200x

Fdo. (*quejosos*)

Ilustre Sr. Síndic de Greuges de Catalunya

Els/les sotasignants, treballadors/es de medi obert de la Direcció General d'Execució Penal a la Comunitat i de Justícia Juvenil del Departament de Justícia de la Generalitat de Catalunya, amb domicili professional, a efectes de notificacions, a Barcelona, Via Laietana, 4, 5è (tel. 93 567 44 25).

EXPOSEM

PRIMER.- Que en la mesura en que la Institució de la què us feu càrrec té com a missió la defensa dels drets fonamentals i les llibertats públiques dels ciutadans, d'acord amb el que preveu L'Estatut d'Autonomia de Catalunya i, per això, tal i com s'estableix a l'article 1 de la Llei 14/1984, de 20 de març, del Síndic de Greuges amb la finalitat de supervisar l'actuació de l'Administració Pública de la Generalitat, les autoritats i el personal que en depèn, i al creure trobar-nos davant d'uns fets que podrien lesionar determinats drets constitucionals, presentem aquesta queixa contra el Departament de Justícia de la Generalitat de Catalunya.

SEGON.- Que la funció que realitzem els/les sotasignants consisteix en executar mesures judicials per a jutjats de menors. Aquestes mesures s'imposen a aquells menors infractors que han comès un delictes o falta després de seguir un procés judicial.

De les diferents mesures que executem la més significativa és la de llibertat vigilada, aquesta consisteix en un seguiment temporalitzat amb una doble funció d'ajuda i de control. S'entén el delictes com un símptoma d'una problemàtica que cal abordar. El vincle que s'estableix entre els professionals i els joves infractors, mitjançant un procés complex, és el principal instrument que s'utilitza per incidir en aquesta problemàtica amb l'objectiu que aquests puguin iniciar un procés de canvi.

TERCER.- Que des del mes de gener d'enguany, se'ns ha imposat una nova metodologia de treball per part la Direcció General. La metodologia que se'ns imposa té com a eina principal un protocol d'avaluació del risc de reincidència de conductes violentes a joves que s'anomena SAVRY (Structured Assessment for Violence Risk in Youth). Aquest, mitjançant la detecció d'una sèrie de factors de risc i protecció, pretén valorar el risc de reincidència dels menors atesos. També es vol que sigui un protocol d'observació dirigit a l'homogeneïtzació de la intervenció.

Aquest protocol, a l'actualitat, només afecta als menors que se'ls ha imposat una mesura d'internament o de llibertat vigilada tant cautelars com ferma, però, en un període breu de temps i a mesura que aquesta metodologia es vagi implantant, afectarà a tots aquells menors pels quals la Fiscalia de Menors demani un informe d'assessorament per iniciar un procés judicial, independentment de la mesura que se'ls imposi.

QUART.- Que aquesta metodologia consisteix en passar un qüestionari personal als menors durant el primer mes d'intervenció. Després, s'ha de traslladar tota aquesta informació en una base de dades que s'organitza per diferents factors de risc i protecció amb l'objectiu de fer una valoració final del risc de reincidència. Aquesta informació s'ha d'actualitzar cada tres mesos. Finalment, gairebé tot el que recull es fusiona en un document de word i s'utilitza en la seva totalitat, sense la possibilitat de suprimir cap apartat, per elaborar els informes a la instància judicial. La consigna que

se'ns dona és la de no informar ni als menors ni a les seves famílies del tractament que es farà de la informació que es reculli en aquest qüestionari.

CINQUÈ.- Que aquesta metodologia és una interferència important per a la nostra feina ja que afecta a la confidencialitat de la informació que rebem dels menors i les famílies que atenem. La Llei orgànica 5/2000, de 12 de gener, reguladora de la responsabilitat penal dels menors, ens obliga a realitzar informes a la instància judicial. Fins ara, quan els menors iniciaven el compliment de la mesura se'ls informava de l'obligació d'enviar aquests informes. El professional tenia marge de maniobra per explicar la situació del jove sense explicar aquells aspectes més personals que no és necessari esmentar i, així, mantenir la confidencialitat necessària en una relació d'ajuda en la què la creació del vincle és l'eix vertebrador de tota la intervenció.

En la mesura que aquest qüestionari i el manual d'aplicació són exclusivament d'ús intern, preguem al Síndic que oficiï al Departament de Justícia perquè us els envii, als efectes de poder avaluar el que indiquem a continuació.

SISÈ.- Que les preguntes que figuren en el qüestionari personal les entenem com lesives de drets fonamentals. Algunes d'aquestes preguntes són de l'estil de:

*“què va passar perquè t'imposessin aquesta mesura?”,
“havies pres alguna substància en el moment del delictes?”,
“alguna vegada has comès delictes i no t'han descobert?, de quin tipus?, quantes vegades?”,
“alguna persona de la teva família immediata, pare, mare o germans, han estat alguna vegada a la presó?”,
“alguna vegada has intentat ferir-te; per exemple tallar-te, cremar-te, etc?”*

A continuació s'explica amb més detall.

Preguntes sobre el comportament delictiu

Si es fessin les preguntes que consten en aquest apartat en la fase de presumpció d'innocència (mesures cautelars), previ a aquests interrogatoris s'haurien de llegir els drets que preveu l'article 520 de la Llei d'Enjudiciament criminal – (dret de no parlar, de no contestar alguna/es de les preguntes, a no declarar contra un mateix ni a confessar-se culpable, etc.), com un dret que tenen tots els detinguts d'acord amb l'article 17 de la Constitució Espanyola (CE) o inclús com a imputat. En cas contrari, es vulneraria aquest precepte constitucional.

Però, malgrat tot, després d'haver-se llegit aquests drets, totes aquestes preguntes s'haurien de realitzar davant d'un advocat defensor, amb el dret de negar-se a contestar-les, sense que aquesta negativa tingui cap connotació més enllà de l'exercici d'un dret constitucional. Si això no es fes, es vulneraria l'article 24.2 de la CE (dret a tenir un procés amb totes les garanties, assistència d'advocat, a no declarar contra un mateix, a no confessar-se culpables, etc.). És indiferent que les preguntes no les faci el jutge, fiscal o agent de l'autoritat, i que la seva finalitat no sigui la d'aclarir els fets o l'autoria, ni que teòricament les respostes no hagin de transcendir a aquells operadors; el dret és absolut i enfront de tots (encara que només sigui per evitar que el procés segueixi una altra direcció).

En una altra fase del procediment, també s'ha de preveure el silenci sobre aquests aspectes, i no només per raons processals (possibles recursos futurs de revisió, etc.), sinó pel fet de respectar la intimitat. En aquest supòsit podria ser útil en l'àmbit educatiu però, haurien de tenir-se en compte els interessos en joc informant al jove

sobre les finalitats, avantatges i desavantatges, i acceptant en tot moment la llibertat de decisió, prèvia consulta - si la requereix – al seu advocat.

S'ha de perseguir l'interès del menor, però sense paternalismes, ens trobem en una jurisdicció formalment penal, per tant, amb garanties- que materialment pretén ser educativa-.

Preguntes sobre el comportament delictiu / comportament delictiu anterior

Per algunes d'aquestes preguntes haurien de seguir-se les mateixes precaucions que explicàvem anteriorment, ja que, potser, alguns d'aquests delictes pels que es pregunta i que no s'han descobert, podrien no haver prescrit i explicar-los, des d'un punt de vista processal seria com declarar contra un mateix o declarar-se culpable, aquest fet, podria suposar l'inici d'altres procediments en contra del menor.

Preguntes sobre el consum d'alcohol i drogues

En relació amb aquelles preguntes que vinculen el tema amb presumptes infraccions diferents a les que estan en curs, s'ha de tenir una cura especial en que el lletrat de la defensa pugui intervenir, ja que les ingestes tòxiques poden afectar a la capacitat de culpabilitat i, per tant, si el procediment es trobés en fase d'instrucció, podrien utilitzar-se en el judici.

La resta de preguntes, poden lesionar el dret a la intimitat (article 18 de la CE). Amb anterioritat, havíem parlat de ponderar els efectes en joc amb els efectes educatius (probablement, la valoració del risc no sigui d'aquesta mena, encara que pugui tenir relació). Tot això, d'acord amb un estat de dret en què les llibertats només poden restringir-se excepcionalment, per llei i de forma proporcional al benefici obtingut.

Preguntes sobre la vida de família

Algunes de les preguntes que es fan poden lesionar el dret de la intimitat, però no només del menor sinó, també, de la resta de familiars, fet que encara és més greu (intimitat personal i familiar – article 18 de la CE). Encara estarien més fora de lloc les preguntes relatives a la delinqüència dels familiars.

Preguntes sobre el comportament i l'estat d'ànim

Algunes preguntes lesionen el dret a la intimitat, i en el capítol de conducta violenta (ús d'arma blanca, etc.), en determinades fases del procés poden lesionar el dret a no declarar contra un mateix (article 24.2 de la CE), ja que suposa la incorporació factors negatius per al procés.

SETÈ.- Que per tot això, amb data 8 de febrer de 2008, varem dirigir un escrit a la Sra. Montserrat Tura i Camafreita, consellera del Departament de Justícia, que varem fer extensiu al Sr. Albert Batlle, secretari sectorial, i al Sr. Jordi Samsó, director general de la Direcció General d'Execució Penal a la Comunitat i de Justícia Juvenil –que adjuntem amb una còpia- en el què manifestàvem la negativa a realitzar els informes als Jutjats de Menors seguint la metodologia SAVRY. Al mateix temps, demanàvem la creació d'una comissió tècnica, amb ampla representació de tots els professionals, que ajudés a elaborar un nou model d'informe.

VUITÈ.- Que, de moment, en data 25 de febrer d'enguany, encara no se'ns ha donat una resposta a aquest escrit. Però, que, davant el fet de no realitzar els informes als Jutjats de Menors emprant la metodologia SAVRY, des del servei d'execució de

mesures, se'ns va advertir verbalment d'iniciar un procediment sancionador en contra nostre, si no canviàvem d'actitud al respecte. Davant d'això, varem decidir continuar la nostra activitat professional, sense perjudici de plantejar aquesta queixa, davant la impossibilitat de conversar amb el Departament. El nostre sentit de la responsabilitat ens obliga a no deixar passar aquest assumpte, que considerem greu, tant per a la vulneració de drets fonamentals –que entenem que es produeix- com per la repercussió negativa que aquesta metodologia té en la relació de confiança que es produeix entre el menor i els professionals de medi obert, fet que afecta negativament a la tasca educativa i d'ajuda que portem a terme.

Per tot això,

DEMANEM

Que s'accepti a tràmit aquesta queixa amb el seu document adjunt i, que després d'aconseguir la documentació que anomenem en el punt cinquè, es procedeixi al seu estudi i que, si s'escau, s'efectuïn les recomanacions oportunes dirigides a evitar les lesions de drets fonamentals que, segons l'exposició de motius que precedeix, es produeixen a l'actualitat.

Barcelona, 28 de febrer de 2008

SIGNATURES,

IL·LUSTRE SENYOR SÍNDIC DE GREUGES DE CATALUNYA
Josep Anselm Clavé 31- 08002 BARCELONA

DOCUMENT ADJUNT

Montserrat Tura i Camafreita
Consellera de Justícia

Els sotasignants, professionals de Medi Obert de la Direcció General d'Execució Penal a la Comunitat i de Justícia Juvenil, dels equips EMO-1, EMO-4 i EMO-5, fem la següent valoració sobre l'aplicació que ens obliguen a fer del protocol SAVRY (Structured Assessment for Violence Risk in Youth).

Considerem que només és un protocol de recollida d'informació que intenta valorar el risc de violència juvenil. Per tant, si s'ha d'adaptar a aquells menors i joves transgressors, no s'hauria d'aplicar a les mesures cautelars, ni a aquelles llibertats vigilades que no siguin per fets delictius violents, segons la concepció i terminologia de violència que utilitza aquest protocol. Entenem que amb la seva aplicació es dirigeix un focus d'observació excessivament criminològic, rígid i molt parcialitzat a estereotips i visions que no estan adaptades a la realitat dinàmica i evolutiva dels menors i joves en seguiment de medi obert. Observem, a més, que aquest protocol difícilment encaixa amb el model de responsabilització que fins ara es portava a terme a l'àmbit de la justícia juvenil catalana. Assumim que aquest protocol s'ha de fer per imposició i de fet ja estem aplicant i introduint la informació necessària dels diferents factors que es demanen.

Respecte l'obligatorietat de realitzar els informes d'execució de mesures segons el model del protocol SAVRY, considerem que:

- no s'ha fet una anàlisi prèvia per veure els efectes de l'aplicació del model d'informes que presenta el SAVRY
- el tipus, la quantitat i la metodologia de recollida de la informació que s'ha de reflectir en aquests informes és irrespectuosa i pot atemptar a la intimitat i la privacitat
- la redacció escrita d'aquest tipus d'informació condiciona la intervenció i la relació del professional amb el menor
- amb aquests informes s'està donant una informació escrita que va dirigida a jutges, advocats, famílies, etc. que en molts casos no és d'interès, ni adient ni pertinent
- la informació recollida escrita fa massa incidència sobre els aspectes negatius del menor i la família
- la quantitat i la qualitat de la informació d'aquests informes pot vulnerar el secret i l'ètica professional del tècnic de medi obert
- es produeix un augment desproporcionat del volum de feina administrativa en detriment de la intervenció directa i la relació amb els menors
- aquest model d'informe escrit SAVRY no respecta l'autonomia del professional per redactar de forma individualitzada els informes de cada menor

Per tot això, continuarem fent els informes tal i com veníem fent fins ara.

Tanmateix, proposem la creació d'una comissió tècnica, amb àmplia representació de tots els professionals, que ajudi a elaborar un nou model d'informe.

Barcelona, 8 de febrer del 2008

EL PAÍS

CATALUÑA

Justicia interroga a los menores delincuentes sobre su vida personal

Los educadores afirman que se vulneran derechos fundamentales

PERE RÍOS
Barcelona

"¿Alguna vez has cometido delitos y no te han descubierto?", "¿alguna vez has intentado herirte: por ejemplo, cortarte o quemarte?", "¿alguna vez causaste heridas de importancia a alguien en la escuela?". Son algunas de las preguntas que desde hace unos meses se les formulan a los menores que están bajo la tutela del Departamento de Justicia de la Generalitat por delinquir o que están acusados de ello.

Se trata de un cuestionario de aplicación obligatoria para evaluar el riesgo de reincidencia, pero buena parte de los educadores que trabajan en esos centros entienden que vulnera derechos fundamentales, como la presunción de inocencia y el derecho a la intimidad.

El cuestionario SAVRY, que es así como se denomina por las iniciales en inglés del manual para la Valoración Estructurada del Riesgo de Violencia en Jóvenes, se empezó a aplicar en enero de 2006 como experiencia piloto en un centro de Girona; después, en Lleida, y desde finales de 2007, en todos los centros abiertos de Cataluña. Los educadores afirman, y el Departamento de Justicia no lo niega, que se hará exten-

sivo a todos los menores que pasan por los equipos de tratamiento de la Generalitat, estén cumpliendo condena, en libertad vigilada o con una medida cautelar, o a la espera de juicio.

Justicia defiende la eficacia del cuestionario y asegura que "es uno de los mejores instrumentos de evaluación estructurada del riesgo", pero los educadores afirman que se trata de una importación de corrientes psicológicas de Estados Unidos y Canadá aplicable en poblaciones con un índice de violencia muy elevado y persistente.

Al acabar el mes de junio había en Cataluña 289 jóvenes internados, de los que sólo el 1,53% lo estaban por delitos contra la vida. La mayoría cometieron delitos contra la propiedad (54,7%) y lesiones (22,3%). También había 1.411 jóvenes en régimen abierto en proporciones por delitos muy parecidas.

Justicia también asegura que el SAVRY no tiene carácter de declaración procesal y que no debe cumplir los requisitos de la Ley de Enjuiciamiento Criminal, que permite al afectado negarse a declarar, a contestar algunas

preguntas y a declarar contra sí mismo, y exigir un abogado. También afirma la Generalitat que la información sobre las circunstancias personales y sociales del menor y de su familia es obligatoria y necesaria para evaluar el riesgo de reincidencia.

Los educadores consideran, por el contrario, que es indiferente que las preguntas las formule un juez, un fiscal o un funcionario, y denuncian que se guardan en un documento al margen del procedimiento judicial. "El derecho a un proceso con todas las garantías es absoluto", dicen en

Las preguntas de la polémica

- ▶ ¿Alguna persona de tu familia inmediata —padre, madre o hermanos— ha estado alguna vez en prisión?
- ▶ ¿Alguna vez has intentado herirte: por ejemplo, cortarte, quemarte, etcétera?
- ▶ ¿Alguna vez has estado tan deprimido o desesperado que has pensado en acabar con tu vida? ¿Lo has intentado alguna vez?
- ▶ ¿Alguna vez causaste heridas de importancia a alguien en la escuela?
- ▶ ¿Alguna vez has cometido delitos y no te han descubierto? ¿De qué tipo?
- ▶ ¿Han tenido tus amigos algún problema con la policía a causa del alcohol o las drogas por algún comportamiento delictivo?
- ▶ ¿Alguna vez te has escapado, no has vuelto de algún permiso o no te has presentado a una citación judicial?
- ▶ ¿Qué edad tenías cuando empezaste a cometer delitos?
- ▶ ¿Habías tomado alguna sustancia en el momento del delito?
- ▶ ¿Qué pasó para que te impusieran esta medida?

NA

Interroga a los menores sobre su vida personal

que se vulneran derechos fundamentales

Los equipos de tratamiento de los menores que piden a la Generalitat, estén en libertad vigilada o en una medida cautelar, para de juicio. La eficacia defiende la eficacia del cuestionario y asegura que de los mejores instrumentos de evaluación estructural "riesgo", pero los educadores afirman que se trata de una adaptación de corrientes de Estados Unidos y aplicable en poblaciones con un índice de violencia muy alto y persistente.

Al acabar el mes de junio había en Cataluña 289 jóvenes internados, de los que sólo el 1,53% lo estaban por delitos contra la vida. La mayoría cometieron delitos contra la propiedad (54,7%) y lesiones (22,3%). También había 1.411 jóvenes en régimen abierto en proporciones por delitos muy parecidas.

Justicia también asegura que el SAVRY no tiene carácter de declaración procesal y que no debe cumplir los requisitos de la Ley de Enjuiciamiento Criminal, que permite al afectado negarse a declarar, a contestar algunas

preguntas y a declarar contra sí mismo, y exigir un abogado. También afirma la Generalitat que la información sobre las circunstancias personales y sociales del menor y de su familia es obligatoria y necesaria para evaluar el riesgo de reincidencia.

Los educadores consideran, por el contrario, que es indiferente que las preguntas las formule un juez, un fiscal o un funcionario, y denuncian que se guardan en un documento al margen del procedimiento judicial. "El derecho a un proceso con todas las garantías es absoluto", dicen en

una carta dirigida a la consejera, "porque aunque la jurisdicción de menores pretende ser educativa, es fundamentalmente penal". Una parte de estos profesionales se negaron en su día a aplicar el SAVRY y fueron advertidos verbalmente de la obligatoriedad de hacerlo y del riesgo de ser sancionados en caso contrario. El responsable de la aplicación del programa es Jordi Samó, director general de Ejecución Penal en la Comunidad y de Justicia Juvenil. Anteriormente había sido director general de Seguridad Ciudadana, cuando la ahora consejera de Justicia,

El departamento dice que sirve para evaluar el riesgo de reincidencia

En Cataluña hay 289 jóvenes internos y 1.411 en régimen abierto

Montserrat Tura, lo era de Interior.

El Observatorio del Sistema Penal y los Derechos Humanos de la Universidad de Barcelona también se ha pronunciado en contra del cuestionario en un duro informe en el que se asegura que algunas preguntas resultan "censurables, desmesuradas" y propias de los "antiguos criterios de peligrosidad social". Otras dejan entrever una evaluación negativa del joven en función de su entorno social.

Preguntas de la polémica

¿Una persona de tu familia inmediata (padre, madre o hermanos) ha estado alguna vez en prisión?

► ¿Han tenido tus amigos algún problema con la policía a causa del alcohol o las drogas por algún comportamiento delictivo?

¿Una vez has intentado herirte: por dolor, cortarte, quemarte, etcétera?

► ¿Alguna vez te has escapado, no has vuelto de algún permiso o no te has presentado a una citación judicial?

¿Una vez has estado tan deprimido o desesperado que has pensado en acabar contigo? ¿Lo has intentado alguna vez?

► ¿Qué edad tenías cuando empezaste a cometer delitos?

¿Una vez causaste heridas de gravedad a alguien en la escuela?

► ¿Habías tomado alguna sustancia en el momento del delito?

¿Una vez has cometido delitos y no te has arrepentido? ¿De qué tipo?

► ¿Qué pasó para que te impusieran esta medida?

